

GÖTEBORGS UNIVERSITET

**Styrning, struktur och samsyn -
en studie av samverkan mellan skola och socialtjänst**

Grace Pereira och Linda Hagberg

Examensarbete/LAU370

Handledare: Olle Hagman

Examinator:

Rapportnummer:

Förord

Under sista terminen träffades vi och fattade genast tycke för varandras sätt att se på lärande och barn. Vi bestämde oss för att skriva uppsats tillsammans och det kunde inte ha blivit bättre. Samarbetet har fungerat väldigt bra och vi har kompletterat varandra ypperligt. Vi är väldigt glada att arbetet är klart och ser fram emot att komma ut i arbetslivet och sätta våra kunskaper på prov i verkligheten.

Vi vill tacka vår handledare Olle Hagman för att han försökt förstå oss när vi svävat ut i långa filosofiska tankebanor. Vi är tacksamma över att han tagit ner oss på jorden igen och gett oss direktivet att fokusera på syftet.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstrakt

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Styrning, struktur och samsyn – en studie av samverkan mellan skola och socialtjänst.

Författare: Hagberg, Linda och Pereira, Grace

Termin och år: HT-09

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Olle Hagman

Examinator:

Rapportnummer:

Nyckelord: Samverkan Skola Socialtjänst Styrning Struktur Samsyn Profession

Syfte

Vårt syftet är att studera de modeller för samverkan som presenteras i de två stöddokumenterna: Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) *Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa* och Skolverkets (2009) *Kraften av samverkan – om samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*, och jämföra med hur problemen beskrivs i fyra utvalda uppsatser om samverkan.

Frågeställning

Hur kan man enligt stöddokumenterna förstå de problem som uppstår i samverkan?
Hur kan forskning om samverkan motverka och lösa de problem som uppstår kring samverkan enligt stöddokumenterna?
Vilka problem kring samverkan beskrivs i de fyra uppsatserna?
Täcks de problem som beskrivs i de fyra uppsatserna upp utav stöddokumentens modeller?

Metod och material

Vi har valt att göra en komparativ dokumentanalys. Vi har använt oss av fyra uppsatser med samverkan som huvudtema, från uppsatserna har vi plockat ut de problemområden som beskrivs. För att jämföra de stöddokument som Myndigheten för skolutveckling (2009) och Skolverket (2008) har gett ut analyserar vi stöddokumentens relevans av uppsatsernas problemområden.

Resultat

Vi har kommit fram till att stöddokumenterna täcker större delen av de problemområden som finns kring samverkan. Dock anser vi att det finns vissa kunskaper som vi som lärare saknar för att kunna samverka. Denna kunskapsbrist måste åtgärdas innan man kan använda sig av stöddokumenterna.

Utbildningsvetenskaplig relevans

Denna undersökning är viktig då den pekar på brist i kunskap om samverkan hos lärare. En brist som påverkar lärares möjlighet att utföra sitt uppdrag.

1 BAKGRUND OCH UTBILDNINGSVETENSKAPLIG RELEVANS	5
2 SYFTE.....	6
2.1 FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2.2 AVGRÄNSNINGAR	6
2.3 BEGREPPSDEFINITIONER.....	7
3. STYRDOKUMENT	7
3.1 FN: S BARNKONVENTION.....	7
3.2 SKOLLAGEN	8
3.3 SOCIALTJÄNSTLAGEN (2001:453).....	8
3.4 OFFENTLIGHETS- OCH SEKRETESSLAGEN (2009:400).....	9
3.5 FÖRVALTNINGSLAGEN (1986:223).....	9
3.6 LÄROPLAN FÖR DET OBLIGATORISKA SKOLVÄSENDET, FÖRSKOLEKLASSEN OCH FRITIDSHEMMET, LPO94...	10
4. TIDIGARE FORSKNING	10
4.1 SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	10
4.2 DANERMARK	10
4.3 SAMVERKAN – EN BESKRIVNING	11
<i>Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa (Myndigheten för skolutveckling m.fl. 2008).</i>	12
<i>Kraften av samverkan – om samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa (Skolverket, 2009).</i>	12
4.4 BESKRIVNING AV ANALYSMODELL ENLIGT STÖDDOKUMENTEN	13
<i>Styrning</i>	14
<i>Struktur</i>	14
<i>Samsyn</i>	15
5. METOD.....	16
5.1 MATERIAL	17
5.2 URVAL AV C-UPPSATSER	17
<i>Su1 - Tid i organisationen Tillit i kommunikationen - en studie om samverkan mellan skola och socialtjänst (2007)</i>	17
<i>Su2 - "Och sen är det dött, tyst, färdigt" - en studie om återkoppling till pedagoger efter anmälan till socialtjänsten (2007)</i>	18
<i>Lsp - Vilja och verklighet - En intervjustudie om samverkan mellan skola och socialtjänst, med fokus på anmälningsskyldigheten (2008)</i>	18
<i>Lu1 - "När vi träffar socialtjänsten så lämnar vi information kring eleven medan de i sin tur inte kan ge oss någonting" - En studie om samverkan mellan skola och socialtjänst (2008).</i>	18
5.3 ETISKT STÄLLNINGSTAGANDE	18
5.4 UPPSATSENS TILLFÖRLITLIGHET	19
<i>Författarnas förförståelse</i>	19
6. PROBLEMBESKRIVNING FRÅN UPPSATSERNA.....	20
6.1 <i>Kännedom om det andra yrkets arbetsuppgifter</i>	20
6.2 <i>Kännedom om lagar</i>	21
6.3 <i>Sekretess</i>	21
6.4 <i>Återkoppling</i>	22
6.5 <i>Samverkanskompetens</i>	23
6.6 <i>Ledningens roll</i>	25
7. JÄMFÖRELSE AV STÖDDOKUMENTENS MODELLER OCH PROBLEMOMRÅDEN	27
7.1. STYRNING	27
7.2 STRUKTUR.....	28
7.3 SAMSYN	30
8. DISKUSSION.....	32

9. SLUTSATS	34
10. FÖRSLAG PÅ FORTSATT FORSKNING	35
11. KÄLLFÖRTECKNING.....	36

1 Bakgrund och utbildningsvetenskaplig relevans

Myndigheten för skolutveckling m.fl.(2008) och Skolverket (2009) ger i sina böcker en historisk bakgrund till samverkan mellan olika yrkesinstanser som jobbar kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Samverkan som arbetsform har framhävts i Sverige sedan 1959. Då uppmanades kommunerna av Kungliga Majestät att bilda särskilda samverkansorgan för att underlätta samarbetet emellan olika instanser. 1971 kom Socialstyrelsen, Skolöverstyrelsen och Rikspolisstyrelsen ut med gemensamma råd och anvisningar kring samverkansfrågan. Därefter beslutade Sveriges riksdag år 2003 att skärpa lagstiftningen gällande samverkansskyldighet för berörda yrkeskategorier. Sedan 2006 ingår det i Skolverkets regeringsuppdrag att samverka. Samverkan skall bedrivas mellan skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och polis. Alla parter har sitt område att ansvara för vilka alla bidrar till att skapa en helhet i arbetet. Ett resultat av detta regeringsuppdrag är publikationerna: Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) *Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa* och Skolverkets (2009) *Kraften av samverkan – om samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*.

I skollagen har man fastslagit att:

Förskoleverksamheten, skolan och skolbarnomsorgen skall på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs (Skollagen 2a § 1 kap. i Lärarförbundet 2004, s.55).

Detta innebär att samverkan inte är något som vi som pedagoger kan avstå ifrån utan det är något som ingår i vår yrkesförklaring. Danemark och Kullberg (1999) menar att samverkan inte är något som man själv kan välja att vara delaktig eller inte vara delaktig i, det är något som förväntas. Detta betyder att vi måste kunna samverka med andra professioner och yrkesgrupper för att genomföra vårt läraruppdrag.

Att samverka har i vår utbildning varit ett frekvent återkommande begrepp och vi skall samverka kring barnets bästa. När vi har funderat mer kring detta begrepp har frågeställningen om utbildningen verkligen givit oss, som snart färdiga pedagoger, verktygen till att samverka med andra professioner och yrkesgrupper dykt upp.

Socialstyrelsens (2004) visar på anmälningsskyldigheten hos pedagoger:

Skyldigheten att anmäla är absolut och ovillkorlig och får inte bli föremål för övervägande av den anmälningsskyldige själv. Att få kännedom om något som *kan* innebära att socialnämnden behöver ingripa betyder inte att detta ska vara klarlagt. Även svårbedömda och obestyrkta uppgifter ska anmälas om de tyder på att ett barn kan vara i behov av hjälp eller stöd från socialnämndens sida. Anmälningsskyldigheten gäller inte bara då socialnämnden kan behöva ingripa med tvångsåtgärder, utan överhuvudtaget vid brister i omsorgen om barnet eller något annat som kan innebära fara för barnets eller den unges hälsa och utveckling. (Socialstyrelsen, 2004, s.11).

Vi kommer att träffa på barn som far illa eller riskerar att fara illa. Som pedagog har man en skyldighet att anmäla om något sådant sker och man har också en skyldighet att samverka, som vi nämner ovan, med andra yrkesgrupper för att förhindra att barn far illa eller riskerar att fara illa. Om några månader ska vi vara klara att kunna samverka med bland annat

socionomer kring barn som far illa eller som riskerar att fara illa. Därför har vi valt att göra en undersökning där vi använt oss av uppsatser skrivna av socionomstudenter, specialpedagogstudenter och lärarstudenter om samverkan professionerna emellan för att se på vilken problematik som kan uppstå. Vidare jämför vi dessa problemområden som framkommer i uppsatserna med det stödmaterial som getts ut från Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) och Skolverket (2009) för att titta på hur detta material ser på och täcker problemområden inom samverkan.

Vi utgår ifrån att vi kommer att få en bättre förståelse för de problemområden som kan uppstå i samverkansarbete. Vi hoppas också få verktyg, av det stödmaterial som vi tagit del av, som vi kan använda oss av när det är dags för oss att samverka. Allt detta är viktigt för oss för att problemen kring samverkan inte får hindra oss från att göra det vi är ålagda att göra: samverka kring barnets bästa.

2 Syfte

Syftet är att studera de modeller för samverkan som presenteras i de två stöddokumenterna: Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa och Skolverkets (2009) Kraften av samverkan – om samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa och jämföra med hur problemen beskrivs i de fyra uppsatserna om samverkan.

2.1 Frågeställningar

Hur kan man enligt stöddokumenterna förstå de problem som uppstår i samverkan?

Hur kan forskning om samverkan motverka och lösa de problem som uppstår kring samverkan enligt stöddokumenterna?

Vilka problem kring samverkan beskrivs i de fyra uppsatserna?

Täcks de problem som beskrivs i de fyra uppsatserna upp utav stöddokumentens modeller?

2.2 Avgränsningar

Samverkan är ett ämne som enligt oss är väldigt intressant, dock finns det inte mycket forskning kring detta vilket gör att det finns mycket att undersöka. Vi har därför fått avgränsa vår uppsats med tanke på att det är en C-uppsats med den begränsning som det innebär i tid och utrymme. Den som är intresserad att forska vidare inom detta område kan få inspiration i förslag på fortsatt forskning.

Vi har valt att koncentrera oss på grundskolan som innebär förskoleklass upp till årskurs nio. Detta för att förskolan har en annan sekretess än skolan och för att gymnasieskolan är frivillig. Vidare har vi valt att koncentrera oss på samverkan mellan skolan och socialtjänst och inte ta in andra organisationer som man som pedagog kan komma att samverka med så som polis, barn- och ungdomspsykiatri och vården.

2.3 Begreppsdefinitioner

Samverkan

Begreppet **samverkan** används i detta sammanhang som en definition för: ”när någon eller några tillför sina specifika resurser, kompetenser och/eller kunskaper till en uppgift som man har gemensamt att genomföra” (Myndigheten för skolutveckling m.fl. 2008 s.11).

Barn och ungdom

Barn och ungdom är individer under 18 år.

Barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa

Barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa förklaras i Myndigheten för skolutveckling (2008) och vi anser att denna definition tydligt klargör detta begrepp. Myndigheten för skolutveckling (2008) förklarar begreppet på följande sätt: ”barn som inte får sina behov tillgodosedda inom familjen. De barn och ungdomar som utsätts för fysisk eller psykisk våld, sexuella övergrepp, kränkningar, fysisk eller psykisk försummelse.” (Myndigheten för skolutveckling, 2008, s.11). Vidare nämner man att det gäller barn som har ett självdestruktivt beteende eller som utsätts för mobbning.

Socialtjänsten

Socialtjänsten kan också kallas för socialnämnden och är den instans i kommunen som har ansvar för vård, stöd för missbrukare, äldreomsorg, handikappsfrågor och individ- och familjeomsorg. De instanser inom socialtjänsten som skolan samverkar med är ofta handikapps instans och individ- och familjeomsorgsenheten. I denna uppsats hänvisar vi till socialtjänsteman, socionom eller socialsekreterare när vi talar om dem som jobbar på socialtjänsten.

Normbrytande beteende

Normbrytande beteende definieras på följande sätt i denna uppsats: ”beteende som på olika sätt bryter mot rådande normer och regler i den miljö individen befinner sig” (Skolverket, 2009, s,112).

3. Styrdokument

Vi har valt att gå igenom lagar och förordningar som finns kring samverkan mellan skola och socialtjänst för att titta på hur styrningen ser ut från den synvinkeln. Vi vill även visa på vilka föreskrifter de olika professionerna har. Vår avsikt är att ge en bild av hur ramverket, det vi har att rätta oss efter, kring samverkan ser ut. Vi har här förklarat relevanta lagar och sammanfatta vad de säger om samverkan.

3.1 Fn: s Barnkonvention

År 1990 ratificerade Sverige FN:s barnkonvention. Barnkonventionen visar på en definition av hur man skall se på och hur man skall behandla barn. Konventionen förespråkar barns rättigheter i samhället. Meningen är att denna konvention skall vara universell och fungera oavsett vilket samhälle, kultur eller religion man tillhör.

I Fn:s barnkonventionen har man enats om att: ”Vid alla åtgärder som rör barn ... skall barnets bästa komma i främsta rummet.” (Fn:s barnkonvention Artikel 3.1, i Lärarförbundet, 2005, s. 143).

Vidare har konventionsstaterna enats om att de skall göra allt som står i deras makt för att barn skall skyddas från: ”alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp” (Fn:s barnkonvention Artikel 19.1, i Lärarförbundet, 2005, s. 147). Med allt i sin makt menar man att staten skall använda sig utav lagar, riktlinjer, utbildningar och liknande för att förhindra att barn hamnar eller riskerar att hamna i fara.

3.2 Skollagen

Skollagen är stiftad av den svenska regeringen och anger de lagar som förskola, fritidshem, skola och vuxenutbildning skall följa. Skollagen innefattar kommuners uppdrag, skolan och lärarens ålägganden, elevens rättigheter och föräldrars ansvar.

I skollagen har man fastställt att:

Förskoleverksamheten, skolan och skolbarnsomsorgen skall på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs... (Skollagen Kap. 1, §2a, i Lärarförbundet, 2005 s. 55).

3.3 Socialtjänstlagen (2001:453)

Socialtjänstlagen visar på de skyldigheter kommunen har gentemot sina invånare. Lagen beskriver de rättigheter som invånarna har till ekonomiskt bistånd och socialt stöd. Det beskrivs vilket ansvar kommunen har för vissa grupper i samhället: barn och ungdomar, människor med missbruksproblem, äldre människor, människor med funktionshinder, anhörigvårdare och brottsoffer.

Enligt Socialtjänstlagen gäller följande:

När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år. (SoL kap. 1, § 2, www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/mp/sls/lag/20010453.htm).

I socialtjänstlagen står det vidare att socialtjänsten har som uppgift att inte bara vara en verksamhet som man söker upp när problem uppstår utan det ingår även i deras uppdrag att informera samhällsmedborgare om den hjälp som de kan tillhandahålla. Denna information skall även aktivt förmedlas till andra samhällsinstanser och organisationer (SoL Kap3).

Det är socialtjänsten som har det främsta ansvaret då man talar om samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Om det krävs är socialtjänsten ålagda att se till att en samverkan mellan de berörda samhällsinstanserna sker (SoL kap 5).

Som allmän medborgare anser lagen att man *bör* anmäla till socialtjänsten om man anar att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Som anställd vid en myndighet har man en *plikt* att anmäla:

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. (SoL kap 14. §1 www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/20010453.htm).

3.4 Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Offentlighets- och sekretesslagen ersatte den 30 juni 2009 den gamla sekretesslagen som då upphörde att gälla. Offentlighets- och sekretesslagen är en omarbetning utav sekretesslagen och skall vara lättare att förstå och följa. Lagen visar på hur myndigheter och vissa andra organ ska registrera, lämna ut, och hantera allmänna handlingar.

I offentlighets- och sekretesslagen går man igenom vad som gäller för tystnadsplikten inom olika instanser i samhället. Den går även igenom hur sekretessen skall tolkas inom myndigheten. Vidare förklarar lagen hur sekretessen skall hanteras mellan myndigheter och hur material får och inte får hanteras inom och mellan myndigheter.

Denna lag har som syfte att skydda individen gentemot myndigheters hanterande av information som gäller individen. Om individen i fråga, eller dennes vårdnadshavare, ger myndigheten tillåtelse att lämna över information till en annan myndighet gäller inte sekretessen. Dock får myndigheter lämna över information mellan varandra: ”om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.” (OSL Kap. 10, §2, www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/20090400.htm).

Socialtjänsten har strängare sekretess än skolan vilket i vissa fall innebär att skolan är ålagd att dela med sig av information till socialtjänsten som socialtjänsten sedan inte kan rapportera tillbaka om.

3.5 Förvaltningslagen (1986:223)

Förvaltningslagen gäller för alla statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter och visar på hur dessa myndigheter skall verka för att garantera privatpersoners rättsäkerhet gentemot myndigheter. Vad gällande samverkan finns det en paragraf i lagen som lyder: ”Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.” (FL §6, www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19860223.HTM).

3.6 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94

Lpo94 är en bestämmelse utfärdad utav regeringen. Här förklaras vilken värdegrund och vilken syn på kunskap som är grundläggande i skolan. I Lpo94 finns verksamhetens mål och riktlinjer förklarade. Enligt Lpo94 har skolan en skyldighet att värna om att: ”Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall prägla verksamheten.” (Lpo94 Kap. 1, i Läraförbundet, 2005, s.9).

I läroplanen står det även vad som skall prägla skolan och där nämner man *omsorg om individen* och att man skall jobba för att barnen skall känna sig trygga för att kunna utvecklas och lära så bra som möjligt. Vidare nämner läroplanen hur man som skolpersonal skall arbeta tillsammans när man anar att ett barn far illa eller riskerar att fara illa.

4. Tidigare forskning

4.1 Sociokulturellt perspektiv

I vår pedagogiska utbildning har vi tagit del av det sociokulturella perspektivet. Enligt Vygotskijs (1995) teori om närmaste utvecklingszonen har vi i lärandesituationer behov av vår omgivning för att kunna utveckla kunskap. Tillsammans bildar vi en helhet som utvecklar individens och gruppens kunnande. När denna nya kunskap analyseras och reflekteras över har vi gemensamt och individuellt tillskansat oss ny kunskap som senare kommer att utgöra basen, plattformen för vår framtida kunskapsutveckling. Det här är en modell som går att applicera på många delar av gemensamma projekt i samhället. Vi ser det sociokulturella perspektivet som en röd tråd igenom litteraturen av Danermark och i de stödmaterial som vi nedan presenterar.

4.2 Danermark

Berth Danermark är professor i sociologi och har forskat mycket om samverkan och faktorerna som påverkar densamma. Han har ensam eller tillsammans med andra författat flertalet böcker om och kring samverkan. Danermark (2000, 2004) menar att den ökande professionaliseringen bland de yrkesgrupper som ofta ingår i samverkansarbeten såsom socialtjänst, psykiatri, vård samt pedagoger, har som huvudsakligt syfte att leda till större kompetens inom yrket. Professionaliseringen innebär en utveckling av spetskompetenser inom det egna yrkesområdet men också en klar avgränsning mot andra yrkeskategorier. Det kan i vissa fall missgynna samverkan mellan olika professioner.

Han hävdar att det är grundläggande strukturella förhållanden som påverkar om samverkansarbeten får en lyckad utgång. Enligt honom finns makt och maktutövning hela tiden med i samverkansarbete det är en del av samverkansprojektens arbete att synliggöra de maktstrukturer som finns i gruppen. Genom detta tillvägagångssätt kan man, anser han, inta ett maktkritiskt förhållningssätt i gruppen och utveckla arbetet långsiktigt.

Enligt Danermark (2000, 2004) bör ansvar och befogenhet följas åt i samverkansarbete eftersom ansvar fördelas genom regelverk och lagstiftning. Det betyder att man aldrig kan delegera bort ansvar som ligger inom en specifik professions ansvarsområde. En samverkansgrupp kan inte fatta beslut om ansvarsområdet enbart ligger hos en deltagare i samverkansgruppen. Det är därför viktigt att klargöra tidigt vilka gemensamma och individuella ansvarsområden samverkansgruppen har. I samverkansgrupper representerar deltagarna respektive organisations ansvarsområde kring ett gemensamt intresse. Om en av aktörerna i gruppen innehar större befogenheter än de övriga är det viktigt att besluten utifrån detta regelverk är väl förankrade i samverkansgruppen. För att samverkan ska fylla sin funktion är det viktigt att besluten tas med stor varsamhet så att alla deltagare känner att de gemensamma målen är av högsta prioritet.

Makten kan sägas vara en funktion av hierarkin, inte på grund av vilken ställning man har utan på grund av vilket ansvar man har. Genom att analysera villkor och förutsättningar för samverkan, t.ex. regelverk och begrepp, underlättas arbetet med att planera och genomföra samverkansarbete.

Danermark (2000, 2004) beskriver en effekt som försvårar samverkansarbete: *Halo – effekten*. Det är en benämning på ett problem som kan uppstå när kompetensen inte är det avgörande för hur mycket inflytande en person har i ett visst sammanhang utan personens status. Det kan innebära att det inte alltid är den som är mest insatt i ett område vars ord väger tyngst. Om så är fallet ska det handla om vem som har befogenhet att fatta beslut och inte på grund av någon inbördes rangordning. Det är negativt för samarbetet och en form av maktmissbruk när befattning ogrundat går före erfarenhet, exempelvis ska man inte ta beslut i egenskap av chef bara för att man är chef hävdar Danermark (2000, 2004). Det centrala är inte vem eller vilka i samverkansarbetet som har högst status. Tyngdpunkten bör istället vara att känslan av jämbördighet präglar samverkan för att arbetet skall fungera väl. Enligt Danermark (2000, 2004) finns det flera synsätt på makt inom samverkansgruppen, ett av dem är det *relationella perspektivet*. Det relationella synsättet utgår ifrån att makt skall ses som en egenskap i en relation mellan två aktörer. Olika faktorer påverkar vilken makt det finns emellan aktörer, makten är alltså knuten till sammanhanget.

4.3 Samverkan – en beskrivning

Genom att gå igenom den forskning och de böcker som finns kring samverkan har vi blivit varse om att detta är ett område där det saknas forskning och ett område som enligt oss har mycket att vinna på mer forskning. Den forskning som finns upplever vi sammanfattas bra i stödmaterialet från Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) och Skolverket (2009). Att det finns en avsaknad av forskning märkte vi tydligt när det är samma forskare som kommer upp i alla texter vi läst. Framförallt har vi upplevt att Danermark är en återkommande forskare och att det är just hans teorier som det mesta grundar sig på. Med detta vill vi visa att den sanning som framkommer i samverkanssammanhang är en relativt okritiserad sanning då den största delen av forskningen lutar sig på samma källor och samma forskare. Vi är mycket nöjda med det material som vi valt att jobba med men vi anser att forskarvärlden behöver kritiskt granska den forskning som finns, inte för att falsifiera den men för att stärka den.

Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa (Myndigheten för skolutveckling m.fl. 2008).

Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen har enligt uppdrag från regering och riksdag sammanställt en rapport om samverkan som är tänkt att vara ett stöd för lokal och regional samverkan på regelbunden och långsiktig basis, rapporten har titeln: *Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa* (2008).

I rapporten menar man att stödmaterialet ska: ”... ses mot bakgrund av nödvändigheten och skyldigheten att samverka. Den ska vara ett stöd för långsiktig, stabil och framgångsrik samverkan till nytta för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa.” (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008, s.7). Vidare står det i rapporten att om samverkan skall kunna etableras skall den prioriteras, föregås av en långsiktig utvecklingsprocess samt inkludera alla involverade parter, inte minst de berörda barnen samt deras vårdnadshavare. Samverkan behöver också bli en del av den ordinarie verksamheten och utvecklas ihop med denna.

Rapporten vänder sig till alla som arbetar kring barn, verksamheter som: skola, förskola, socialtjänst, polis, hälso- och sjukvård och kommunens fritidsverksamhet. Syftet med denna strategi är att man skall kunna använda den i det dagliga arbetet som ett långsiktigt projekt med utvärdering och uppföljning. Regeringens avsikt till att utveckla strategi för samverkan var att stärka samverkan och göra det till gemensam sak för sektorsövergripande arbeten. Det skulle inte längre bero på eldsjälur som ensamma bar upp samverkansprojekt på sina axlar.

Författare till denna rapport är Berith Josefsson på uppdrag utav socialstyrelsen, myndigheten för skolutveckling och rikspolismyndigheten. Runt sig har hon haft en projektgrupp men människor från de olika myndigheterna. Marie Johansson Meinke, representant från Rikspolisstyrelsen, Eva-Lotta Eriksson, som tillhör Myndigheten för skolutveckling, och Birgitta Larsson, företrädare för Hälso- och sjukvårdsavdelningen, Socialstyrelsen.

Kraften av samverkan – om samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa (Skolverket, 2009).

2006 gav regeringen ett uppdrag till dåvarande Myndigheten för skolutveckling att utveckla samverkan mellan skola, polis, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri. Det resulterade bland annat i denna antologi från skolverket som kom ut 2009. Den är till stor del baserad på de riktlinjer för och den forskning om samverkan som anges i den ovannämnda rapporten: *Strategier för samverkan*. Detta stödmaterial skall fungera som stöd för rektorer, skolledare, arbetslag, skolhälsovård och elevhälsa samt kommunala samverkansteam. Det ska även ge en bild av hur samverkan kan gå till.

Denna rapport hänvisar till förvaltningslagen § 6 kring att myndigheter såsom skola, socialtjänst m.fl. har en *allmän* lagstadgad skyldighet att samverka och att de även har en *särskild* skyldighet att samverka när det finns risk för att barn och ungdomar far illa. Socialtjänsten har huvudansvaret för att hålla ihop parterna i samverkan medan varje instans är skyldig att ta sitt ansvar med utgångspunkt i sitt samhällsuppdrag. De olika ansvarsområdena ser ut som följer: Socialtjänst ska utreda, stödja samt skydda, Polisen ska arbeta för att förebygga samt åtgärda brott, Barn och Ungdomspsykiatri (BUP) skall ha specialresurser för utredning, vård samt behandling och Förskola, Skola har två huvuduppdrag som är kunskapsuppdraget samt värdegrundsuppdraget.

Vidare menar man i rapporten att skolan dessutom har stora möjligheter att arbeta förebyggande då barn och ungdomar vistas där dagligen. Ur ett samverkansperspektiv blir skolan själva navet i arbetet då det är skolan som uppmärksammar och slår larm.

I antologin finns det ett antal beskrivningar av samverkansprojekt från olika kommuner i Sverige, det beskrivs hur olika metoder används i de olika försökskommunerna, dessa metoder dokumenteras och utvärderas. Antologins uppgift är att reflektera samt utvärdera de metoder och tillvägagångssätt som använts för att kunna göra en långsiktig satsning i olika projektkommuner runt om i Sverige. En frågeställning som lyfts i antologin är om det är framgångsrika metodmodeller som skapar en bra samverkan eller om det är ett fruktbart samverkansarbete som utvecklar nya användbara modeller.

Ett projekt som beskrivs är Pinocchioprojektet där teamen använder sig av den gemensamma kunskapsbasen kring risk och skyddsfaktorer och bortser därmed från övriga begreppsformuleringar. Risk och skyddsfaktorerna som finns runt barnet graderas av ett framarbetat mätinstrument så att parterna kan bedöma vilka insatser som bör fokuseras på. Skyddsfaktorerna ska förstärkas och riskfaktorerna bör förminskas under arbetets gång. Sker inte detta har samverkansgruppen de gemensamma mätinstrumenten för att kunna utgå ifrån barnets livssituation i bedömningen av vidare insatser. De arbetar med Pinocchio projekten, basen i arbetet utgörs av de specifika kunskaper som de olika professionerna har och som ska framhävas i kombination med varandras erfarenheter och kunnande. De barn som arbetas med i beskrivningen är de som uppvisar ett, enligt socialtjänstens definition, *normbrytande beteende*. Parterna i samverkansprojektet anser att samverkansgruppen når framgång beroende på klara mål och verktyg.

I rapporten beskrivs även projekt som använder socialtjänstens mall BBIC som skolkuratorer arbetar för att översätta och anpassa till skolmiljö. BBIC står för Barns behov i centrum och är ett projekt som drivs av socialstyrelsen sedan 1999. Socialstyrelsen (2004) beskriver i *Utvärderingsmöten i BBIC* att projekten inom BBIC alltid utgår ifrån barns möjligheter att vara delaktiga och medbestämmande i sitt ärende. Målet för projektet är att få enhetligt material om barn och ungdomar som riskerar att fara illa, detta sker med hjälp av ett dokumentationssystem. BBIC har som utgångspunkt att alla barn skall ha samma livschanser och därigenom utgår man ifrån barnens livsområden för att identifiera barnets behov, man får på så sätt fram de mest aktuella behovsområdena att arbeta med kring barnet. Kartläggningen är till för att bilda en likartad begreppsapparat runt barnet när kontakt med olika instanser sker. BBIC används i samverkansgrupper och i skolor för att överbrygga de barriärer som kan uppstå. När kartläggning av ett åtgärdsprogram är aktuellt blir behovsområdena ett stöd i detta arbete. Speciellt täcker BBIC upp för barn med sammansatta behov, med sammansatta behov menar man problem som sträcker sig längre än till enbart inlärningssvårigheter. Samtliga parter i beskrivna projekt inom BBIC ansvarar för att del och slutrapporter dokumenteras för fortsatt långsiktig samverkan.

4.4 Beskrivning av analysmodell enligt stöddokumentet

De tre S:en, Styrning, Struktur och Samsyn, är en sammanfattning av de verktyg som förklaras i stöddokumentet publicerade av: Myndigheten för skolutveckling (2008) och Skolverket (2009). Dessa hävdar att man behöver ovan nämnda verktyg för att få positiva resultat i en fungerande samverkan.

Styrning

Skolverket (2009) ger en beskrivning av vad styrning innefattar, vilka som styr samverkansuppdraget och hur de bör göra det. Ledningen för berörda parter bör vara aktiv i form av att kontinuerligt efterfråga uppföljning och utvärdering. Viktiga ingredienser är engagemang och ställningstagande i form av resursfördelning och möjlighet hos de inblandade cheferna att fatta beslut i avgörande frågor.

Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att politisk och administrativ styrning är viktigt för att samverkan skall komma till stånd. Det krävs på ledningsnivå att man arbetar för att strukturera upp hur man skall samverka. Denna strukturering innefattar hur man skall fördela ansvar, hur man skall göra vid uppföljning och hur utvärdering skall gå till och uppföljas. ”Ett problem i sammanhanget är att diskussioner om samverkan ofta stannar vid just retorik. Knappast någon ifrågasätter nödvändigheten av samverkan, men den praktiseras inte systematiskt”(Myndigheten för skolutveckling, 2008, s.30).

I Myndigheten för skolverket m.fl. (2008) går man igenom de hinder som kan uppstå kring samverkan, de kan delas upp i strukturella och kulturella. Kulturella hinder kommer vi att gå igenom senare under ”samsyn”. När det gäller strukturella hinder så beror detta på olika ”regelsystem, budgetar, ansvarsområden, administrativa gränsdragningar m.m.”(s.39) Personkemens betydelse vid samverkan menar Danmark (i Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008) inte skall ha någon betydelse då det är ledningens uppgift att ge de förutsättningar som krävs för att samverka, oavsett vilka individer som ingår i projektet, skall fungera.

Myndigheten för skolutveckling (2008) lägger stor vikt vid dokumentation, uppföljning och utvärdering. För att samverkan skall fungera i längden behöver man dokumentera, utvärdera och göra uppföljning. Om man inte kontinuerligt reflekterar kring projekten blir det svårigheter att utveckla och förbättra verksamheten. När man gör utvärdering är det viktigt att man har ett klart mål framför sig vad man från början vill med samverkan. Ett exempel är att man ställer sig frågan - vad skall vår samverkan förändra i barnets livssituation?

Struktur

För att ett samverkansprojekt ska fungera menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) att man behöver en klar struktur i hur man definierar mål, hur man ser på yrkesgrupperna och hur arbetsfördelning och rutiner ser ut. Det är också viktigt att man är tydlig med att använda sig av termer och begrepp som man kommit överens om. För att tillgodose alla krävs det att man kartlägger de krav de samverkande har från sin myndighet. Man behöver göra gemensamma: ”Avtal, riktlinjer, handlingsplaner, samordnarfunktioner...” (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008, s.18).

Det är, enligt Myndigheten av skolutveckling m.fl.(2008), av stor vikt hur formen för arbetet ser ut. Begrepp måste tydliggöras men även syfte, mål och ansvarsområde behöver dryftas för att inga missförstånd ska uppstå. Både mål och målgrupp är viktigt att de inblandade kartlägger för ett gemensamt arbete. Även vilka behov som skall tillgodoses måste samverkansgruppen ta ett gemensamt beslut om. Struktur behövs dessutom för att bortse ifrån kulturella och kunskapsmässiga hinder och skapa en god kommunikation.

Ett exempel från Skolverket (2009) på hur begrepp har olika innebörder för olika organisationer är definitionen av begreppet normbrytande beteende som används av: psykologer, sociologer, kriminologer, medicinare, psykiatriker, beteendegenetiker m.fl.

Dock är skolan ett område där man använder helt andra begrepp och definitioner istället för normbrytande beteende. Koncentrationssvårigheter, perceptionssvårigheter, utåtagerande, överaktiva m.m., är de uttryck som den pedagogiska forskningen grundar sig på.

När man jobbar kring barn som far illa eller barn som riskerar att fara illa menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) att det är viktigt att tänka på barnets integritet. Det är viktigt att vara medveten om att när det gäller vissa situationer kan det uppstå dilemman mellan barn- och vuxenperspektiv. Att exempelvis välja att förbise sekretessen, för att få ett effektivare samverkansarbete, är inte etiskt riktigt. Det är här sekretessen kommer in och den är till för att skydda barnet från att dennes integritet kränks.

I rapporten från Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) hänvisar man till att ett flertal forskare menar att *gemensamma och tydliga mål* har stor betydelse. Rapporten betonar även tydlighetens betydelse kring ”målgruppen för samverkan, kring vilka problem man vill angripa, roller och förväntningar på varandra, gränser mellan kompetensområden samt samverkansrutiner” (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008, s.46).

Boklund (i Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2009) hänvisar både till nationella och internationella studier när hon hävdar att:

”kärnpunkten” för lyckade samarbetsformer är att yrkesgrupper vet *varför* de ska samarbeta, att målen är klara och går att uppnå samt att yrkesgrupperna får möjlighet att se konkreta resultat av sitt arbete. Syftet med samverkan måste tydliggöras. (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2009, s. 45).

Samsyn

Skolverket (2009) betonar att samsyn kräver tillit till respektive yrkeskategori. Den gemenskap man bildar i team utifrån olika professioner med en likartad kunskapsbas om både problemformulering och ansvarsområden kan hjälpa till att vara avgörande för att nå fram till verkningsfulla insatser. En viktig grundfråga för samsyn är hur man ser på barnen och hur man ser på varandra i de olika professionerna. Det är viktigt ta reda på om de varierande sätten att se på situationen är berikande för gruppen eller om det uppstår konkurrens.

Samsyn, menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008), handlar inte om att sudda ut de skillnader som finns mellan de olika yrkena i samverkansprojektet. Dessa olikheter i kunskap och syn är fundamentet i samverkan. Det som är viktigt är istället, som nämnts ovan, att de samverkande har skapat sig en struktur och en begreppsram som man håller sig inom. Samsynen är inte något som bara gäller för dem som ingår i samverkansprojekten utan detta gäller även deras överordnade, de som tillhör samverkansgruppen ska ha ett stöd uppifrån som även de baseras på en samsyn.

Vad gäller problem med samverkan nämner vi tidigare strukturella hinder. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) visar på de kulturella hinder som kan uppstå när man exempelvis har olika sätt att se på barn. Vidare har även samarbetsparterna olika utbildningar och detta för med sig att de har olika sätt att tala, olika attityder och olika sätt att värdera situationer. Man har även skilda kunskaper om hur man arbetar med andra professioner och hur man kommunicerar med andra. Man menar att man kan förebygga problemområden genom att de ska: ”i förebyggande syfte *identifieras, lyftas fram och diskuteras.*” (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008, s.39).

Att ha en god kommunikation lyfter Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) även upp som en viktig del för att arbeta sig fram. Man behöver ha en *samverkanskompetens* som innebär att man kan: ”hantera gränsdragningsproblem, yrkesmässiga och kulturella skillnader, skilda förklaringsmodeller osv.” (Myndigheten för skolutveckling m.fl. 2008, s.39 s.48).

Barnkonventionen är ett dokument som Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att parterna i samverkan kan utgå ifrån. När konventionen förankras och används som gemensam utgångspunkt blir den ett verktyg som säkerställer att alla parter agerar utifrån barnets bästa och även att barn och unga är delaktiga. Även vårdnadshavares roll aktualiseras genom barnkonventionen. Åter igen kräver samsyn att begrepps innebörd preciseras. I fråga om barnkonventionen finns risken att alla inblandade säger sig utgå ifrån den utan att fastställa innebörden av densamma vid det specifika tillfället. Även när det gäller risk- och skyddsfaktorer som omger barnets livssituation är det viktigt att man har en gemensam kunskapsbas.

I flertalet samverkansuppdrag i Skolverkets (2009) rapport upplever lärare vissa återkommande problem som ytterst svårdefinierade. Det handlar om att uppmärksamma elevers specifika behov. Enligt rapporten har lärare material för att mäta en viss del av elevers livssituationer, men långt ifrån alla delar kan den enskilde läraren diagnostisera. Eftersom andra delar av skolpersonalen såsom elevhälsan och skolhälsovård har utarbetade mätinstrument för att diagnostisera situationer är det till gagn för alla, som arbetar runt barnen i skolan, om samverkan sker.

Skolverket (2009) förklarar att utvärdering visar att de stora fördelarna av samverkan ger frukt framförallt när de inblandade parterna når en samstämmighet och finner en röd tråd i sina olika samhällsuppdrag. Detta är ett mycket mer gynnsamt arbetssätt än någon specifik metod. Men de flesta undersökta kommuner har trots allt format en helhetsmodell utan hänsyn till samverkansgruppens specifika uppdrag.

5. Metod

Inom lärarprogrammet har man, enligt oss, fostrats att använda sig av intervjuer. När vi började diskutera metod märkte vi att vi saknar kunskap kring andra tillvägagångssätt. Därför har vi fått läsa in oss på nya sätt att samla in material och analysera det då vi kände att intervjuer inte kunde ge oss den information som vi behövde för att göra vår undersökning. Stukát (2009) menar att: ”Intervju som metod dyker gärna upp som ett första alternativ ... Ibland upplever jag att intervjumetodiken väljs lite slentrianmässigt och fantasilöst. Olika problem löses med olika metoder.” (Stukát, 2009, s.36).

Vi är intresserade av att se mönster i de problem som kan uppstå i samverkansarbetet för att pröva om stödmaterialet är täckande. Vi ansåg dock att det inte fanns tillräckligt med tid att göra intervjuer med tillräckligt många respondenter för att få fram mönsterstrukturer. Därför valde vi att använda oss av flera uppsatser som gjort kvalitativa intervjuer kring samverkan mellan skola och socialtjänst. Vi har använt oss av fyra uppsatser: en uppsats skriven av lärarstudenter, en uppsats skriven av studenter på specialpedagogiska programmet och två uppsatser skrivna av studenter vid socionomprogrammet för att få tvärvetenskapligt underlag.

Vi har valt att använda oss av det Stukát (2009) kallar en komparativ dokumentanalys, också kallat en innehållsanalys, vilken innebär att ställer stöddokumenterna mot de problemområden som framkommer i de utvalda uppsatserna, för att få en bild av hur täckande stöddokumenterna är. För att kunna göra en god innehållsanalys menar Bengtsson och Boréus (2005) att man behöver ett instrument att strukturera upp materialet i, ett kodningsschema. Vi har konstruerat ett kodningsschema som innehåller det som man i Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) och Skolverket (2009) har valt att definiera som de tre S:en: styrning, struktur och samsyn.

All bearbetning av material är gjord var för sig för att nå så stor reliabilitet som möjligt. Vi började med att läsa igenom uppsatserna. Under läsningen antecknade vi båda ner problemområden som vi stötte på. Vi gick sedan igenom listorna med problemområden och formulerade om dem till rubriker att dela in materialet i. Vi har försökt ge en så objektiv beskrivning som är möjligt av resultatet när det gäller uppsatsernas problemområden.

De tre S:en, styrning, struktur och samsyn, är ett sätt att kategorisera de olika förutsättningar som återfinns för att samverkan ska fungera. När vi skrivit färdigt problembeskrivningen tog vi olika färg för varje kategori, varje S, och därefter markerade vi texten efter hur vi ansåg att materialet borde analyseras, även detta gjordes var för sig. Därefter jämförde vi stödmaterialet med problemområdena för att se om stödmaterialet var övergripande.

5.1 Material

5.2 Urval av C-uppsatser

Vi har valt att använda oss av fyra C-uppsatser skrivna av studenter på socionomutbildningen, specialpedagogutbildningen och lärarutbildningen. Alla författarna har valt att använda sig av kvalitativa intervjuer. Vi har valt ut C-uppsatser som beskriver samverkansproblematik och anser att fyra uppsatser är ett lagom stort antal att undersöka för att få en övergripande bild av samverkan. Vi har utgått ifrån Göteborgs universitet där vår utbildning ligger och som vi anser har en brist i uppmärksamhet kring samverkansproblemet. Vi har använt oss av Gundas sökmotor för att ta fram fyra uppsatser som har relevans för uppsatsens tema.

Att använda sig utav C-uppsatser innebär en viss standard som vi anser passar vår uppsats eftersom det är en C-uppsats som vi själva författar. Vi anser att de C-uppsatser vi valt är vetenskaplig tillförlitliga då de alla har gått igenom universitetets granskning och blivit godkända och publicerade.

Su1 - Tid i organisationen Tillit i kommunikationen - en studie om samverkan mellan skola och socialtjänst (2007)

Examensarbete inom socionomutbildningen

Uppsatsen har till syfte att se hur skolans och socialtjänstens samverkan går till kring ungdomar. Författarna är även intresserade att se på attityder och erfarenheter kring samverkan. Det är en kvalitativ uppsats där författarna har samlat sitt material genom att intervjua respondenter och föra diskussioner i fokusgrupper. Typen av intervju som uppsatsförfattarna använt sig av är öppna intervjuer. Respondenterna är fyra till antal och

består av enhetschefer och rektorer då författarna resonerar att dessa var insatta i både organisationen och i det praktiska arbetet. De har även använt sig av två fokusgrupper, en med skolpersonal och en med personal från socialtjänsten.

Su2 - "Och sen är det dött, tyst, färdigt" - en studie om återkoppling till pedagoger efter anmälan till socialtjänsten (2007)

Examensarbete inom lärarutbildningen och socionomutbildningen.

Uppsatsens syfte är att ta reda på hur samverkan mellan skola och socialtjänst upplevs fungera. Uppsatsen är fokuserad på anmälningsplikten och hur återkopplingen till skolan ser ut. Genom kvalitativa intervjusamtal samlar författarna i uppsatsen sin information. De har valt att intervjua lärare ur skolan och personal inom socialtjänsten som arbetar med att handlägga ärenden som gäller anmälningar kring barn som far illa. De har intervjuat tre pedagoger, fyra socialsekreterare och två samordnare kring samverkan. Dock har en av pedagogintervjuerna raderats och måste ses som bortfall. I materialet som sedan blev resultatdel använder man sig därför av åtta intervjuer.

Lsp - Vilja och verklighet - En intervjustudie om samverkan mellan skola och socialtjänst, med fokus på anmälningskyldigheten (2008)

Examensarbete inom specialpedagogiska programmet.

Syftet med denna uppsats är att belysa hur personal från skola och socialtjänst beskriver den samverkan som sker organisationerna emellan. Deras tyngdpunkt vilar kring anmälningskyldigheten. Även denna uppsats har använt sig av kvalitativa intervjuer, de har i intervjuat sex respondenter. Från socialen har man intervjuat en omsorgschef och två socialsekreterare och från skolan har man intervjuat en rektor och två pedagoger.

Lu1 - "När vi träffar socialtjänsten så lämnar vi information kring eleven medan de i sin tur inte kan ge oss någonting" - En studie om samverkan mellan skola och socialtjänst (2008)

Examensarbete inom lärarutbildningen.

Uppsatsens syfte är att utifrån socialsekreterares och lärares perspektiv studera samverkan mellan de båda organisationerna. De har fokuserat på hinder och möjligheter till samverkan. Genom kvalitativa ostrukturerade intervjuer har man samlat sin information. Från skolans värld intervjuade man en rektor och två pedagoger och från socialtjänsten intervjuade man två socialsekreterare varav en var samordnare. Ambitionen var även att intervjua en chef inom socialtjänsten men de fick inte tillgång till detta.

5.3 Etiskt ställningstagande

Efter att ha tagit del av Vetenskapsrådets (20091216) etiska principer menar vi att vi inte använder oss av några känsliga personuppgifter. Informationen som vi har använt oss av är hämtad ur offentliga dokument och faller därför inte under någon sekretess. Därför anser vi att vi inte har gett oss in på något som skulle kunna bryta mot etiska regler.

5.4 Uppsatsens tillförlitlighet

Vår uppsats baserar sig på fyra C-uppsatser. Hade vi använt oss av fler uppsatser kanske vi hade fått fram fler problemområden. De problemområden som framkommit har dock varit tydliga i alla uppsatser och vi anser därför att de mönster vi har kommit fram kan anses som tillförlitliga.

De tolkningar som har gjorts i form av materialbearbetning, uppdelning i problemområden och analysarbete är gjorda av oss och vi är medvetna om att resultatet skulle kunna se något annorlunda ut om det varit andra författare av denna uppsats. Dock har vi under hela arbetet försökt att vara medvetna om detta och inte dra slutsatser eller generalisera längre än vi funnit stöd för i forskning.

Vi anser att det sätt vi valt att lägga upp uppsatsen genom att gå igenom lagar, tidigare forskning, problemområde och till slut jämföra och analysera har fungerat bra. Vidare anser vi att syftet genomlyser arbetet och att vi lyckats att svara på de frågeställningar som vi ställt i detta arbete.

Författarnas förförståelse

Det är enligt oss viktigt att poängtera att vi som författare har en viss förförståelse som gör att vi tar vissa saker för givet. Här redogörs för relevanta delar av vår förförståelse.

Vi har båda jobbat innan vi började läsa till lärare och har då kommit i kontakt med samverkan som inte fungerat. Därför hade vi redan innan vi började skriva denna uppsats en tanke kring att samverkan är något som kan skapa problem. Dock har människor i våra vänskapskretsar hävdats att samverkan kan fungera. Det fanns alltså även en föreställning hos oss om att det finns sätt att arbeta med samverkan så att det ger frukt.

Eftersom vi inte fått mycket, om ens någon kunskap, om samverkan i vår utbildning blev inläsningen på ämnet en stor del av vårt uppsatsarbete. Efter att ha gått igenom de uppsatser som fanns att tillgå kom vi underfund med att vi ville analysera det stödmaterial som vi tagit del av. Detta resulterade i att vi redan läst stödmaterialen innan vi tog fram uppsatserna och använde oss av deras resultat för att finna problemområdena. Vi är medvetna om att detta kan ha påverkat oss när vi tog fram problemområden, men eftersom vi är medvetna om detta har vi hela tiden haft det i åtanke när vi samlade och bearbetade materialet.

6. Problembeskrivning från uppsatserna

Här tar vi upp de problem vi hittat i uppsatserna.

6.1 Kännedom om det andra yrkets arbetsuppgifter

Problemet med att personalen saknar kunskap om varandras verksamheter är markant i alla uppsatserna. Man menar att detta är en starkt bidragande faktor till att samverkan inte fungerar. Det nämns i flera uppsatser att skolpersonal vill veta mer om socialtjänstens arbete. Man menar att de hade funnits en vinning i att veta hur en anmälsans gång ser ut. Vidare poängteras det att samverkan underlättas om pedagoger vet hur socialtjänsten jobbar när de får in en anmälan som rör ett barn som far illa. Det nämns även att samverkan hade vunnit på om socialtjänsten var mer medveten om de mål som skolan har att arbeta efter (Su1).

Skolans negativa attityd till socialtjänsten tas upp som ett problem i flera av uppsatserna. I Lu1 menar en av dem som jobbar som samordnare kring samverkan mellan socialen och skolan, att det framkommit kritik från skolan kring att socialen inte gör något. Man nämner att skolans anställda tror att när en anmälan är gjord går det fort att komma till beslut och åtgärd från socialen sida (Su2). Skolan verkar ha en sorts övertro på socialen där man i vissa fall tror: ”att socialtjänsten skall kunna utföra underverk.” (Su2, s.33.). Denna problematik nämner två socialtjänstemän har förbättrats i takt med att skolan fått mer kunskap om hur socialens arbete ser ut och ju mer man har jobbat med samverkan (Su2).

Ett problem som tas upp är att pedagoger inte vet tillräckligt om anmälningsskyldigheten som råder gentemot socialtjänsten (Lu1). En specialpedagog i Su2 menar att personalen inom skolan ibland verkar oroliga att ta kontakt med socialen. Specialpedagogen tror att lärare är rädda att ta kontakt då de är osäkra vad som ska hända.

Problematiken kring anmälan tas även upp när pedagogerna beskriver negativa upplevelser efter att de gjort en anmälan (Su1). Det framkommer från pedagoger att man upplever att socialtjänsten anser att pedagoger anmäler för mycket. När anmälan är gjord har pedagoger upplevt som ett problem att socialtjänsten varit *en kontrollerande myndighet* som efter en anmälan kommer in i verksamheten och vill veta ”det och det och det” (Lu1, s.23).

Att visa respekt för varandras yrken och att ha realistiska förväntningar på vad yrkesgrupperna kan genomföra är viktigt för samverkan (Su2). Det poängteras även att man i samverkansgrupper behöver tänka på att inte lappa över varandras ansvarsområden. Samverkan handlar om att komplettera varandra (Su2). En pedagog visar på att hon litar på socialsekreterarna när hon anmäler. Hon menar att de har de verktyg som krävs och att hennes roll är att vara pedagog (Lu1).

Det kommer även upp åsikter från socialen när det gäller pedagogers bristande förmåga att se den sociala helheten kring barnet. En av samordnarna i Lu1 poängterar att lärare inte alltid kan se de sociala problem som barn kan ha: ”Det är nog både personlighet, bristande kompetens, bristande vilja...”(Lu1, s.25).

Att det finns en övertro om varandras möjligheter har nämnts tidigare. Man kan även se en brist i tilltron till varandras kompetenser i uppsatserna. En pedagog i Lu1 berättar att hon har upplevt att de på socialtjänsten blir lurade av föräldrar som är duktiga på att skyla sina problem. Hon menar att socialsekreteraren och föräldern hamnar i en vänsituation och att detta gör att socialsekreteraren missar att barnet far illa.

6.2 Kännedom om lagar

Att det finns en brist i kunskap om lagar och att det även finns ett stort utrymme att tolka lagarna på de olika arbetsplatserna är markant i uppsatserna. En socionom i Lu1 berättar att när de varit och informerat om sin verksamhet på en förskola så kommer det nästan alltid in en eller flera anmälningar från denna förskola.

I flera av uppsatserna kan man se en osäkerhet hos personalen angående lagarnas utformning och vad man som tjänsteman har för ansvar enligt dessa lagar. Att man tolkar lagar på olika sätt är något som nämns i alla uppsatser. Att enskilda individer väljer att tolka lagar på olika sätt blir då ett problem i samverkan. ”Man tolkar alltså socialtjänstlagen olika” (Lsp, s.25). I uppsatserna nämner exempelvis de anställda på socialkontor olika sätt att tolka sekretessen.

Ett markant problem är kunskapen om hur sekretessen ser ut mellan de olika myndigheterna och hur den ska tolkas. I flera uppsatser talar man om lärares frustration kring att inte få reda på vad som händer när de har lämnat in en anmälan. Det kommer exempelvis upp frustration över att socialsekreteraren inte får berätta detaljer om ärendet för läraren om inte föräldrarna ger sitt medgivande. En pedagog i Su1 menar att ett hinder för samverkan är att socialen inte får berätta saker för lärarna om inte föräldrarna ger sitt medgivande. En pedagog i Lu1 menar att hon gärna vill veta ”hur det påverkat familjen? Vad är det som hänt? Fortsätter det eller slutar föräldrarna? Vad har de kommit fram till? Får de en chans till?” (Lu1, s.31). Även en pedagog i Lsp påpekar att hon har ett behov av att få reda på vad som händer i ett ärende. Dock menar hon att hon brukar få reda på om ett ärende läggs ner eller inte.

I en uppsats menar socialsekreterarna att lärarna inte har kunskap om att det finns en gråzon mellan socialtjänstlagen och tvångsomhändertagande av barn. Det socialen har att erbjuda enligt socialtjänstlagen är frivilligt och en familj kan välja att avböja den hjälp som erbjuds. Därför menar tjänstemännen på socialtjänsten att det är viktigt att personalen på skolan anmäler om ett problem kvarstår (Lsp).

Vidare nämns det i två uppsatser att pedagoger har en uppfattning av man när man anmäler sätter igång en stor maskin och därför försöker man samla så mycket *bevis* som möjligt innan man gör en anmälan. De menar att de vill vara säkra på sin sak innan de anmäler (Su1 & Lsp). Det nämns även att lärare har tagit tillbaka sina muntliga anmälningar till socialtjänsten för att pedagogerna har haft svårt att stå för sina anmälningar gentemot föräldrarna (Lsp).

6.3 Sekretess

Det är den anställda vid socialtjänstens personliga bedömning som ligger till grund för vilken information pedagogerna får ta del av, betonar en socionom (Su1). En pedagog (Su2) anser att det finns vissa negativa effekter av sekretesslagen och att det kan vara svårt att hitta en lösning på skolpersonalens krav på återkoppling från socialtjänsten vid anmälan. De tror att det krävs större tydlighet angående sekretessen för att det skall bli lättare för lärare att

acceptera sin roll i samverkan. De ser det samtidigt som en rutinfråga att kunna arbeta runt sekretesslagen. Med kontinuerlig kommunikation får man in en vana i samarbetet som öppnar upp för en utvecklad kontakt mellan skola och socialtjänst. Från en socionom (Su2) kommer uppfattningen att det kan påverka skolan att inte få ta del av hela ärenden på grund av sekretessen, men socialtjänsten (Su2) upplever inte själva det som något stort hinder för samverkan mellan skola och socialtjänst. En pedagog i Su2 menar att socialtjänsten kan använda sekretessen som ett maktmedel genom att undanhålla information som är viktig för läraren att ta del av. Pedagogerna i fokusgruppen i Su2 betonar rektorns ansvar att förmedla riktlinjer för sekretess till sina anställda så att lärarna förstår vad de olika arbetsuppgifterna för socialtjänst och pedagoger innebär. En socionom (Su2) betonar vikten av att inte ta för lätt på sekretesslagen och att socialtjänsten måste ta sitt ansvar i vad man delar med sig om barnet. Hon betonar vikten av att skydda barnets integritet även om föräldrarna gett sitt medgivande om att förmedla vidare till läraren i sammanhanget.

När anmälan föreligger ordnar pedagogen (Lsp) möte med föräldrar på skolan där även socialtjänsten finns med. Då kan föräldrarna själva ansöka om hjälp och skolan slipper göra anmälan. Genom att agera på det sättet anser pedagogen att föräldrarnas förtroende för skolan kan bibehållas. En socionom (Lsp) markerar att enbart skriftliga anmälningar från skolan räknas. På grund av tidigare erfarenheter kan muntliga anmälningar från skolans håll tas tillbaka för lätt. En pedagog (Lsp) menar att socialtjänsten i många situationer anser att skolan anmäler för tidigt till socialtjänsten.

Båda representantgrupperna, pedagoger och socionomer, i Lsp tycker att det fungerar bra när skolan rådfrågar socialtjänsten anonymt när de från skolans håll är osäkra på om de har realistiska grunder för sin oro. En av socionomerna anser också att det är viktigt för skolan att vara medvetna om vad de anmäler. Det ska vara oro för barnet och dess livssituation som står i fokus för anmälan. När skolan känner att det är föräldrarna som blir anmälda har socialtjänsten erfarenhet av att pedagogerna känner större obehag och därför tvekar längre än om det är barnets situation de har för ögonen. De anser också att skolan bör särskilja olika orsaker till att barnet befinner sig i problem, oro i skolan kan t.ex. ibland bero på skolans miljö och inte hemmiljön. Om det är i skolan problemet finns är det pedagogernas sak att klara upp det enligt en socionom (Lsp). De betonar att all personal i skolan har anmälningsplikt något de anser vara bortglömt. En av orsakerna antar de är att olika skolpersonal har olika ledning.

6.4 Återkoppling

Återkoppling i det här sammanhanget betyder den kontakt som socialsekreterare och pedagog har efter anmälan från pedagog till socialtjänst angående oro för ett barns situation.

En pedagog (Lu1) framhäver att hon är nöjd med hur återkoppling sker. Efter anmälan har socialtjänsten som policy att höra av sig för att få ytterligare information i ärendet. Den kontakten är tillräcklig anser pedagogen, som har fullt förtroende för att ärendet drivs vidare på bästa sätt av dem som har befogenhet att göra detta. Enligt en socionom (Lu1) finns det ett traditionellt sätt hos socialtjänsten att se skolan som enbart referens och att det samtidigt är en del av arbetet att återkoppla och att det är viktigt att ta över ansvaret för lärarens misstanke. En socionom (Lu1) beskriver socialtjänstens utredningsarbete som komplext och tror att återkopplingen får stå tillbaka i de fall där man har många övriga kontakter att arbeta med. Hon menar att det lätt blir rörigt om man inte får göra på sitt sätt. Återkoppling sker i de allra flesta fall med pedagoger som mottagare. Pedagogernas olika inställning till hur återkoppling

bör ske är enligt en socionom (Lu1) något som påverkar hur angeläget socialtjänsten tycker det är att vidarebefordra information. I de fall där de möter negativa förväntningar från skolans håll blir lusten att samarbeta mindre och man tar bara den information man behöver av skolan. I de fall där återkoppling tas emot på ett insiktsfullt sätt genererar detta enligt en socionom (Lu1) utökat förtroende mellan skola och socialtjänst. Skillnaden tror de ligger i hur mycket skolan vet och vill veta om socialtjänstens arbete.

En socionom (Lu1) förklarar att samverkan ser olika ut på olika skolor. Vissa har nätverksmöten där man samlar alla personer runt barnet och informerar vad som gäller angående samtycke från vårdnadshavare, sekretess med mera. De framhäver att informationen i återkoppling bör handla om den biten som är angelägen för skolan och det är därför viktigt att skolan definierar sina frågor för att få svar på dem. Både socionomer och pedagoger (Lu1) har önskemål om att återkoppling skall ske i gemensamma nätverksmöten med representanter från alla instanser och vårdnadshavare. Det skulle kunna öka på förtroendet för varandras yrkesroll, men även ge verktyg för att kunna dela upp arbetet med barnet i olika bitar som de kan ta olika stort ansvar för beroende, på deras respektive befogenheter. En annan vinst med dessa träffar är att vårdnadshavare kan få större insyn i hur anmälan uppstått och vilket arbete som utförs, utan att hysa agg till pedagogen som anmält. När återkoppling sker genom nätverksmöten beskriver båda representantgrupperna i Lu1 att det ökar öppenhet mellan professioner, samt att det underlättar för ett långsiktigt arbete då man lär känna varandra på ett annat sätt än när kommunikationen enbart sker genom telefonkontakt.

En pedagog (Lu1) tycker att pedagoger hamnar i en obehaglig sits när återkoppling fattas. Som exempel kan den elev som anmälan rör markera större distans än tidigare och på så sätt känner pedagogen att denne saknar möjlighet att hjälpa och stötta. Här bekräftar även en socionom (Lu1) att barnet behöver en bra kontakt med sin pedagog och att den kontakten underlättas om pedagogen får trygghet i sin relation till barnet genom fungerande återkoppling. En socionom (Lu1) beskriver att det slår tillbaka på dem själva om de inte återkopplar på ett bra sätt eftersom att skolan då brister i förtroende för socialtjänsten och inte anstränger sig för att underlätta deras arbete. Enligt en socionom (Su2) så har skolan väldigt höga ambitioner gällande hur socialtjänst bör arbeta. En pedagog (Su2) tycker att skolans personal bör rannsaka sig själva och acceptera att de inte har insyn efter anmälan gjorts och därför inte kan ställa krav på hur socialtjänstens arbete skall gå till eller vilken tidsrymd de bör utföra sina arbetsuppgifter inom. En socionom (Su2) hävdar att det är till gagn för samhällsutvecklingen i stort att sekretesslagen finns som ett skydd för människors integritet. Enligt en socionom (Lsp) är det frustrerande att inte kunna vidarebefordra information till skolan när det beslutats att inte vidta åtgärder i ärenden. Åsikten från en pedagog (Lsp) är att sekretesslagen är som en mur emellan skola och socialtjänst i samverkansarbetet. Efter anmälan tagits emot av socialtjänsten får skolan enbart ett brev om att anmälan kommit till handläggare. Enligt pedagogen skulle en tydligare återkoppling kunna resultera i att anmälningarna ökar från skolans håll då skolan får en klarare uppfattning om sin betydelse i sammanhanget. Hur och när återkoppling bör ske är beroende på hur man väljer att tolka sekretesslagen enligt en socionom (Lsp).

6.5 Samverkanskompetens

En pedagog (Su1) menar att socialtjänsten har fel när de anser att skolan anmäler i förtid. Hon anser att när skolan anmäler fullföljer de enbart sitt uppdrag och att personal från skolan ibland tar andra vägar för att bli säkra på att det finns fog för deras anmälan. Vilket inte skulle hända om de kände att socialtjänsten tog skolans oro på allvar. Hon menar också att det finns

en erfarenhet från skolans håll att socialsekreterare kan förbise barnperspektivet i sin strävan att odla en god relation till barnets vårdnadshavare. Det finns en bestämd uppfattning från skolpersonal i Su1 att det krävs en god relation till barnet för att se faktorer som kan peka på missförhållanden. Ogynnsamma förutsättningar för samverkan är enligt en pedagog (Su1) om socialtjänsten har hög personalomsättning, vilket påverkar kontinuiteten i kontakt mellan skola och socialtjänst. Barnets bästa är det man behöver enas runt enligt båda representantgrupperna (Su1). De är också överens om att det fodras kunskap om varandras profession för att ha förståelse hur den andra parten agerar.

En socionom (Su2) beskriver formen för samverkanarbete med att förutsättningarna bör vara likvärdiga för alla parter i ingångskedet där gemensamma mål är en viktig del i samarbetet. En pedagog (Su2) betonar vikten av att kunna samarbeta över yrkesgränser. De tycker att det finns en markant skillnad i hur skola och socialtjänst värderar vikten av sina uppdrag. Detta yttrar sig främst i meningsskiljaktigheter om hur och när åtgärder behöver sättas in för en individ. En anledning till att åsikterna går isär är enligt pedagogen att skolan har en närmare kontakt med barn och ungdomar. Sett ur ett annat perspektiv hävdar de att det samtidigt är berikande för samverkan att kunna mötas runt ett barn med olika infallsvinklar. En socionom (Su2) anser att effektiviteten ökar avsevärt om samverkan bygger på ett förtroende för varandras kompetenser. Men det påpekas också att det är viktigt att hålla isär de olika verksamheterna så att de snarare överlappar varandra än arbetar på samma sätt. Om man har tillit för varandras yrkesutövning så fungerar samarbetet bättre. Det är båda representantgrupperna (Su2) ense om. Även pedagoger och socionomer i Lsp är tydliga med att förtroende för varandra behövs i ett fungerande samverkansarbete.

En socionom (Su2) ser personligheten som en betydande del i samverkansarbetet. De förtydligar med att betona hur värdefullt det är för samverkan att man lägger ner tid och engagemang samt utnyttjar de resurser som finns att tillgå. Om respekt och förtroende saknas i samverkansgruppen är det ett hinder som måste överbryggas för fortsatt samarbete, enligt en socionom (Su2). Man kan öka samarbetskunskapen genom att satsa på gemensam utbildning och handledning, menar de. Men det är ändå viktigt att särskilja sina respektive professioner och befogenheter, enligt en socionom (Su2) som inte anser att ett gemensamt beslutande organ är en bra idé. Avvikande utbildningar och befogenheter är ett hinder som bör överbryggas i samverkansarbetet enligt en pedagog (Lsp). En följd av skiljaktiga teoribakgrunder är enligt dem att man har olika begreppsdefinitioner, exempelvis begreppet utredning får olika innebörd, för en pedagog, en socionom eller en psykolog.

En av de viktigaste faktorerna för samverkansarbete är realistiska krav på varandras verksamheter, hävdar en pedagog (Su2). Likartad uppfattning har en socionom (Su2) som betonar vikten av att personkemin ska fungera i samverkansgruppen samt att hög personalomsättning kan påverka gruppens resultat negativt. Både pedagoger och socionomer (Lsp) tycker att det kan påverka samverkansarbetet på ett positivt sätt om socialtjänsten visar sig oftare i skolans värld. Hur man bemöter varandras professioner kan handla om vilken yrkesstolthet man själv känner, anser en socionom (Lsp).

6.6 Ledningens roll

Ledningens roll i samverkan nämns i alla uppsatser, dock läggs det olika stor vikt vid deras betydelse. Man nämner att inställningen till samverkan till stor del beror på hur ledningen ställer sig till denna arbetsform. Dock kommer det fram tydligt att hur samverkan fungerar beror mycket på vilken socialsekreterare som är ansvarig. Detta beror enligt en respondent på att alla socialsekreterare inte anammat arbetssättet där man jobbar tillsammans med skolan (Lu1).

Att samverkan är beroende av att personkemin fungerar eller att samverkan är uppbyggd på speciella individer visar sig i alla uppsatser. Personalomsättningen inom socialtjänsten menar en pedagog i So1 är ett problem. Pedagogen menar att relationen mellan dem som samverkar är viktig för att det ska fungera och att man inte hinner bygga upp en relation när det är stor personalomsättning.

En annan problemfaktor som nämns är tiden. Bristen på tid att samverka har stort inflytande i samverkansarbete. En rektor i Su2 menar att samverkan tar tid från den övriga verksamheten, men poängterar att det är i början av ett samverkansprojekt som det tar mest tid. Rektorn menar att det inte finns tid avsatt till att samverka och förklarar att det krävs mer styrning från de högre instanserna så att det är möjligt att lägga den tid på samverkan som man behöver för att utveckla arbetet.

Vad gäller sekretessen och vad man får berätta och inte får berätta när man samverkar visar i Lsp att det finns en skillnad i hur de anställda och cheferna såg på detta. De anställda på socialen var osäkra på om de kunde återkoppla utan att föräldrarna hade gett sitt medgivande, medan cheferna var klara på att man kan välja att berätta. Cheferna menade att man kan välja att se det som att individerna inte tar skada av att man berättar.

I en uppsats tar man upp problematiken med att de olika representanterna i samverkansgruppen har olika chefer (Lsp). ”...Det är ju så, förstår jag, att har man olika chefer så är det väldigt svårt att komma åt problemet...” (Lsp, s.24).

I Lsp framkommer det att personalen från socialtjänsten har mer kunskap om samverkansformer än vad de som jobbar inom skolan. I Su2 visar det sig att barn- och utbildningsförvaltningen i kommunen gett i uppdrag till skolorna i kommunen att samverka med socialtjänst. Vidare i uppsatsen beskriver en utav cheferna att ett koncept som fungerat i deras kommun är en samverkansgrupp som innefattar alla chefer inom de instanser som samverkar. Rektorn i Su2 berättar dock att denne anser att cheferna måste samverka med varandra för att deras anställda skall kunna göra detsamma och menar att så inte är fallet i kommunen just för tillfället. Socialtjänstens chef i Su2 berättar att socialtjänsten har klara ramar för hur de ska jobba med samverkan både genom lagar och direktiv från stadsdelsnämnden. Skolans chef däremot förklarar att de inte har några ramar för hur samverkan skall se ut men att de jobbar på det. Skolchefen menar att det uppdrag som skolan har begränsar deras möjligheter till samverkan. Vidare i samma uppsats berättar en annan rektor att ett problem är att samverkansgrupperna inte har någon att svara till utan de får utveckla sin verksamhet på egen hand. Båda fokusgrupperna i Su2 menar att det är viktigt för dem att deras uppdrag kommer från en högre instans, från chefsnivå. Fokusgruppen från skolan i Su2 visar på en förvirring kring vem det är som har det yttersta ansvaret inom samverkansgrupperna. De uttrycker även att de inte har kunskap kring vad cheferna har för samarbete med varandra.

Att det saknas planer över hur samverkan skall gå till visar sig tydligt i uppsatserna i både hur återkopplingen ser ut från socialtjänsten till skolan och i hur anmälan ska gå till ifrån skolan. I Lu1 visar en socialsekreterare förståelse för hur jobbigt det kan vara för en lärare att anmäla. Därför, menar socialsekreteraren, är det viktigt att de på skolan har sina chefer bakom sig när de väljer att anmäla och poängterar att om då läraren känner sig osäker bör vara medveten om att chefen har ytterst ansvar.

En rektor i en av uppsatserna diskuterar vad som händer om man slår ihop resurser från två verksamheter, han menar att man kan göra ”mycket mer” för de ungdomar som far illa (Su2). Att man inte tar tillvara de kompetenser som finns inom de olika instanserna utan jobbar var för sig blir ett hinder och skapar frustration. Detta tar man upp i två uppsatser (Lsp & Su1).

7. Jämförelse av stöddokumentens modeller och problemområden

7.1. Styrning

Styrning är enligt stöddokumentens modeller i huvudsak att *ledningen* sätter upp *gemensamma mål* för samverkansuppdraget. Det är även ledningens uppdrag att ansvara för de organisatoriska delarna av samverkansprocessen som underlättar strukturarbetet (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008 & Skolverket, 2009).

Både pedagoger och socionomer i uppsatserna vill ställa krav på ledning om en klarlagd ansvarsuppdelning i samverkansgrupperna. Det är enligt Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) ledningens ansvar att samordna de organisatoriska förutsättningarna. Socionomer i uppsatserna beskriver att det är ett problem att ledningen inte informerar all skolans personal så som vaktmästare, bambapersonal, lokalvårdare osv. tillsammans med pedagoger har anmälningsskyldighet.

Det framkommer i uppsatserna att lagar tolkas och följs olika av olika individer. Detta gör att man ibland inte följer lagen och att samverkan blir beroende på vilka som arbetar med ärendet. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att det är viktigt att man från ledning ger klara direktiv över hur man skall fördela arbetet så att lagar och förordningar följs. Danemark (2004) beskriver att man behöver gå igenom och analysera de regelverk som omger verksamheterna för att underlätta samverkan. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) beskriver vidare att för att kunna samverka behöver man gå igenom de ramar man har att arbeta efter och komma fram till gemensamma: ”Avtal, riktlinjer, handlingsplaner, samordnarfunktioner...” (Myndigheten för skolutveckling m.fl. 2008, s.18)

Att det inte läggs så stor tyngdpunkt på ledningens roll kan bero på det som Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar, att samverkan ses som så självklart att man inte tar upp det utan förutsätter att det skall fungera utan styrning. En enhetschef i Su2 visar på problematiken att de olika verksamheterna har: ”olika politiska uppdrag och mål och att detta tillsammans med olika budgetar påverkar möjligheten att samverka.” (Su2, s.27).

Personkemi och betydelsen av individer poängteras i flera uppsatser. Danemark (i Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008) menar att personkemi inte ska påverka samverkan då det är ledningens roll att se till att de som arbetar med samverkan har förutsättningar att samverka oberoende av vilka individer som medverkar i gruppen. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att man behöver klar struktur och klara mål kring samverkan. Danemark (2004) förtydligar vikten av att man ska ha det gemensamma målet som högsta prioritet, alltså barnets bästa.

Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) förklarar att ledningen har en stor roll i att samverkan fungerar. De ger medarbetarna förutsättningar, tid och budgeterar för att samverkan skall kunna genomföras. Man nämner även att det är viktigt att de olika cheferna samverkar och har samma syn på hur samverkan skall genomföras för att de anställda sedan skall kunna jobba för barnets bästa på smidigast sätt. Dock kan man se i problemgenomgången att åsikter skiljer sig mellan de olika cheferna om hur samverkan skall genomföras, vilka riktlinjer som finns och hur man strukturerar upp arbetet. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar alltså att samverkan skall genomsyra hela verksamheten för att den skall bli så lyckad som möjligt.

Det har visat sig i uppsatserna att det finns ett visst problem med kommunikation mellan ledning och de anställda då det framkommer att man har olika syn på samma sak trots att man jobbar inom samma verksamhet. Detta menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) kräver en kommunikation och en samverkanskompetens för att alla skall befinna sig på samma plan när samverkan skall komma till stånd.

Enligt en socionom påverkar det samverkansarbetet positivt om alla inblandade har liknande förutsättningar att nå de gemensamma målen, det ökar också möjligheterna att arbeta över yrkesområde. En återkommande åsikt från socionomer i uppsatserna är att skola och socialtjänst värderar sina uppdrag olika. Tillit och förtroende för varandras professioner anser flertalet intervjuade ha en positiv påverkan på samverkansarbetet enligt Danemark (2004). Han hävdar att det är styrningen som måste lägga grunden för en likvärdig utgångspunkt i samarbetet, oberoende av parternas yrke eller befogenheter, enligt honom har ledningen ansvaret för att se till att samverkan kan komma till stånd. Politisk styrning menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) även är viktigt för att samverkan skall kunna genomföras.

Både pedagoger och socionomer i uppsatserna anser det viktigt att hålla isär de olika yrkesområdena och att tydligt markera vilka befogenheter som tillhör vilken yrkeskategori. Styrningen ansvarar för den organisatoriska delen av samverkansuppdraget oavsett vilka professioner som deltar. Hur pedagogen tar emot återkoppling är avgörande för ett fortsatt fungerande samarbete anser flera socionomer. Det är en del av styrningens uppdrag att samordna utvärdering och uppföljning för att stärka det långsiktiga samarbetet. Utvärdering och uppföljning menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) är väsentligt för att samverkansarbete skall fungera i längden.

7.2 Struktur

Struktur är den tydlighet som är nödvändig i samverkan angående mål, målgrupp, yrkesrollen och arbetsrutiner. För att kartlägga de behov som samverkansgruppen skall tillgodose behövs verktyg. Dessa verktyg är avtal och ansvarsgränser, riktlinjer, handlingsplaner, samordnarfunktioner, gemensam plan, samverkanskompetens och sektorsövergripande möten. (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008).

Ansvarsområde är ett återkommande problem i uppsatserna. Det visar sig i problembeskrivningarna att det finns motsättningar mellan skolan och socialtjänst gällande ansvarsfördelning i olika situationer där barn far illa eller riskerar att fara illa. Pedagoger förklarar i en uppsats (Su2) hur man behöver göra för att samverkan ska bli effektivt. De menar att det är viktigt att de olika samverkansparterna gör det de är ålagda att göra, men att

det samtidigt är viktigt att man är medveten om vad de andra gör. Även fokusgruppen från socialen, i samma uppsats, förklarar att de tycker att det är viktigt att man är medveten om vilka: ”människor och funktioner” (Su2, s.13) det finns att tillgå. I Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar man att det är viktigt att man är tydlig: ”kring vilka problem man vill angripa, roller och förväntningar på varandra, gränser mellan kompetensområden samt samverkansrutiner” (s.46).

Att ha barnens bästa i fokus när man arbetar med samverkan är viktigt (Su1). Man nämner i uppsatserna att om man har klara mål kommer man långt i samverkan. Enhetschefen i Su2 poängterar vikten utav att använda sig av ett gemensamt språk och arbeta kring en gemensam värdegrund för att samverkan skall fungera. Även enhetschefen inom socialtjänsten i Su2 pratar om gemensamma mål och syften för att komma någon vart i samverkan. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att man exempelvis kan använda sig utav barnkonventionen för att ha barnets bästa i fokus.

Från uppsatsernas problembeskrivningar uttrycks det en uppfattning från socialtjänstens håll att det är deras personliga uppfattning som avgör hur mycket skolan får ta del av i olika anmälningssärenden. Enligt myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) bör detta innefattas i strukturen för samverkan, det ska finnas tydliga riktlinjer för tillvägagångssätt. Flertalet pedagoger anser sekretessfrågan vara ett hinder för samverkansarbetet, men de anser också att tydlighet och information om sekretess skulle klargöra de olika yrkesrollerna samt underlätta samarbete. I de fall när socionomer och pedagoger ordnar möte med vårdnadshavare i anmälningssituationer krävs en genomarbetad struktur för att dessa möten skall utgå ifrån en gemensam sak och för att vårdnadshavare skall känna förtroende för samverkansgruppen.

Enligt Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) kan det uppstå strukturella hinder när man samverkar, dessa hinder handlar bland annat om regler. Vidare menar man i rapporten att sekretessen i samverkansgruppen finns till för att skydda barnets integritet då det i fall som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa kan uppstå en konflikt mellan den vuxnas perspektiv och barnperspektivet. Sekretesslagen skall i detta fall främst användas för att skydda barnet då den ämnas vara en trygghet för individens integritet.

I uppsatserna framkommer det en stor brist på kunskap om de skyldigheter man har vad gällande anmälningsskyldigheten.

Skyldigheten att anmäla är absolut och ovillkorlig och får inte bli föremål för övervägande av den anmälningsskyldiga själv. Att få kännedom om något som *kan* innebära att socialnämnden behöver ingripa betyder inte att detta ska vara klarlagt. (socialstyrelsen, 2004, s.11).

Det framgår i flera uppsatser att det finns en önskan från skolans håll att socialtjänsten oftare skall finnas representerad i skolan så att deras inblandning i anmälningssituationer avdramatiseras hos både elever, lärare och vårdnadshavare. Det än enligt stöddokumentet viktigt att strukturen får fram fungerande rutiner som har en positiv påverkan på samverkansarbetet.

Att alla i samverkansgruppen har olika uppgifter och olika ansvar har tagits upp som ett problem. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att det är ledningens roll att se till att alla inom gruppen är medvetna om vilket ansvar de har och vilka befogenheter kring att fatta beslut som råder. Danmark (2004) förklarar att det i samverkansgrupper kan finnas olika befogenheter att fatta beslut men att det viktigaste är att även om verkligheten ser ut på det viset ska man i samverkanssammanhang se till att det gemensamt uppsatta målet är det högst prioriterade och inte enskilda organisationers intressen.

Återkoppling är en del av samverkan där det fattas klara riktlinjer enligt både pedagoger och socionomer (Su2). Det skall enligt Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) finnas en struktur för tillvägagångssättet för att ansvarsgränser skall vara så tydliga som möjligt för alla berörda parter. Det återkommer i uppsatserna att återkoppling ofta hamnar på individnivå och enligt de intervjuade är det den personliga inställningen som avgör hur återkoppling går till (Su2).

7.3 Samsyn

Samsyn är den gemensamma problemförståelse som samverkansgruppen tillsammans bör ha för att kunna *kommunicera* och tillsammans utveckla *kompetens* och *metoder* i gruppen. (Myndigheten för skolutveckling m.fl., 2008)

I likhet med vad respondenterna i uppsatserna säger kring klara mål för att samverkan skall fungera poängterar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) vikten utav detta. Det krävs tydliga och tillsammans framtagna strategier och definiering utav begrepp och lagar. De olika kulturena i skolan och socialtjänsten kan skapa problem om man inte definierar de olikheter som finns och de olika uppgifter man har inom de olika yrkesområdena (Su2). En lösning på detta nämns (Su2) där det finns en önskan av utbildningar tillsammans för att stärka den gemensamma kunskapsbasen. Vad gällande de olika kulturena som råder på de olika arbetsplatserna menar Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) har man olika sätt att se på saker inom olika yrkesgrupper, men detta är själva fundamentet och styrkan med samverkan. Dock menar man att det kan bli problem då man har olika sätt att tala och att värdera situationer, men om man är medveten om detta och lyfter fram de olikheter som finns så kan man förebygga problem som uppstår.

En socionom beskriver sin oro för att sekretessen förbises och barnets integritet kränks, det krävs en samsyn på barnets rättigheter för att samverkansgruppen skall kunna utveckla en hög kompetens nivå. I de fall som pedagoger känner att de möts av oförståelse från socialtjänsten angående sin anmälan är det viktigt att de har en framarbetad samsyn för att kunna kommunicera omkring barnets situation. Ett exempel på fungerande samsyn är att både socionomer och pedagoger (Lsp) tycker att det fungerar bra att skolan kan rådfråga socialtjänsten anonymt i de fall det finns en osäkerhet om anmälan skall göras. Nätverksmöte är samtliga i uppsatserna positiva till, en av anledningarna är att det är lättare att kommunicera med varandra under dessa former än via mejl och telefon (Lsp). När dessa möten sker kontinuerligt ger det enligt beskrivningarna från stödmodellerna, ett fruktbart samverkanarbete. Det är ett exempel på fungerande samsyn. När de personliga åsikterna om varandras professioner och uppdrag påverkar samverkansarbetet är det en indikation på att samsynen inte fungerar, då är det enligt stödmodellerna från Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) nödvändigt att flytta det aktuella problemet till strukturnivå för att ge information och klara riktlinjer om vilka regelverk som finns för respektive yrkesroll.

Att det finns en tydlig brist i kunskap om varandras yrken är ett hinder för att samverkan skall kunna fungera menar flera respondenter i uppsatserna. Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar att det är viktigt att man är medveten om vilka arbetsuppgifter man har i de olika organisationerna för att kunna samverka. För att kunna tydliggöra arbetsuppgifter krävs det att man har en god kunskap om varandra för att strukturera upp arbetet. Vidare menar man att de kulturella skillnaderna som finns mellan de olika yrkesgrupperna inom samverkan inte får bli ett hinder när man skall jobba för barnets bästa. Att lyfta fram de olikheter som finns och göra dem synliga är viktigt för att man ska kunna komma vidare i samverkansarbetet.

Flera pedagoger i uppsatsernas beskrivningar uppger oro för att deras yrkesuppdrag blir påverkat negativt när återkopplingen brister. De anser att deras relation till eleverna blir lidande när de inte har insyn i deras livssituation. Här kan samsynen stärkas genom ökad kommunikationskompetens men även av gemensamt framarbetade metoder av socialtjänst och skola som Skolverket (2009) ger exempel på med BBIC. Även socionomerna (Su2) tycker att deras yrkesutövning vinner på att återkopplingen är ett fungerande moment. De hävdar att skolans förtroende är ytterst viktig för socionomer i deras arbete med att kartlägga barn och ungdomars livsmiljö. Hur man tolkar sekretessen är enligt en socionom (Lsp) en påverkan på samverkansarbetet. Med en utökad gemensam problemförståelse minskar tolkningsutrymmet till fördel för en ökad gemensam syn på barnets behov. Det är precis detta Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) menar är viktigt när de poängterar vikten av att problemområden: ”*identifieras, lyfts fram och diskuteras.*” (s.39).

8. Diskussion

Stödmodellen visar på vikten av styrningsansvar för att skapa tydliga gemensamma mål i samverkansarbetet. I uppsatserna har vi funnit flera problem som ledningen borde ta ansvar för men som istället har hamnat på de enskilda individernas ansvarsområde. Ett exempel på detta är att i de fall där olika instansers chefer samverkar finns det klarare struktur för samverkan hos de anställda. Vi har även funnit brister angående kunskap om relevanta lagar hos samverkansparterna. Denna kunskap ska finnas hos ledningen och ligga till grund för strukturen i samverkansarbetet. När stödmodellen används på detta sätt kan pedagoger och socionomer lägga sin tyngdpunkt på samsynen och den gemensamma problemformuleringen.

Vi har hittat samband i inställningen till sekretess från båda parter, när definitionen på sekretess är samstämmig är den ett exempel på samsyn som har tydliga riktlinjer från strukturell nivå. När sekretess upplevs vara ett hinder är det ofta en brist i samsynperspektivet. Man tolkar den på olika sätt och detta gör det svårt för samverkan. Vi tolkar stöddokumentet så att om man arbetar med samverkansproblem på *rätt nivå* och tydliggör målen får man också *rätt verktyg* för att kunna lösa problemet, både kortsiktigt och långsiktigt. För att genomföra detta är det, enligt oss, viktigt att reflektera och dokumentera samverkansarbetet. Vi ser det som en stor fördel att bygga långsiktigt för att alltid kunna garantera att uppdraget kring samverkan genomförs på ett riktigt sätt oavsett individer i samverkansgruppen och/eller hög personalomsättning.

I vår pedagogiska utbildning anser vi att det har saknats utbildning om verktyg för samverkan. Framförallt anser vi att kunskap saknas kring samverkan med de professioner som tillsammans med oss ska arbeta för barns bästa när ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Vi anser att forskning och utbildning om samverkan borde ingå i lärarprogrammet och socionomprogrammet vilket då, enligt oss, skapar en ökad tillit för varandras professioner. Tillit ses även enligt Myndigheten för skolutvecklings (2008) och Skolverkets (2009) stöddokument som en viktig komponent i samverkansarbetet tillsammans med respekt för varandra som yrkesutövare.

En återkommande problematik vi uppmärksammat under detta arbete är att det personliga ansvaret för samverkan hos de olika professionerna tar stor del både i tankar om och planering för samverkansarbetet. Det skapas åsikter om vad som är huvuduppgiften som vi anser är onödiga eftersom det borde finnas en tydlig styrning och struktur som inte ger utrymme för missnöje och förutfattade meningar om varandras yrkesutövning.

Att sekretess kan uppfattas på olika sätt har vi noterat i de olika uppsatserna, ofta dryftas uppfattningen att sekretesslagen påverkar samverkan mellan socialtjänst och skolan. Enligt oss finns det brister i kunskap hos främst pedagoger om vilka yrkeskategorier som, enligt regelverk, har befogenhet att ta beslut i samverkansfrågor. Om det ingick information om samverkansuppdraget och ökad information om lagar i den pedagogiska utbildningen samt vilka skyldigheter och rättigheter vi som pedagoger har, skulle det, enligt oss, bli lättare för lärare att hitta en tydlig roll i samverkan.

Stöddokumentet hänvisar till att samsyn och god förmåga att kommunicera kan, till viss del, övervinna kulturella hinder för samverkan. Därför anser vi att man kan jobba aktivt med stöddokumentet för att minska missuppfattningar emellan de båda yrkesgrupperna, socionomer och pedagoger, eftersom stöddokumentet utgår ifrån att man ska ha en gemensam

syn på problemen som ska lösas. En fungerande samverkan ska enligt Myndigheten för skolutveckling (2008) och Skolverket (2009) ha användning av att parterna i samarbetet har olika teoretiska bakgrunder och ideologier för att på så sätt belysa samverkansarbetet ur olika perspektiv och ge ett vidare spektrum av problemlösningar. Om parterna definierar begrepp och belyser var de befinner sig utifrån: struktur, styrning eller samsyn, kan de med hjälp av stöddokumentet finna verktyg för problemlösning. När Vygotskij (1995) beskriver det sociokulturella perspektivet betonar han just vikten av att utgå ifrån alla berörda personers nivå för att hitta en gemensam utvecklingszon.

Vi anser att stöddokumentet inte täcker in de problem som kan uppstå kring att samverkansparterna inte har tillräcklig kunskap om varandras yrkesuppgifter och kunskap om lagar. Men i övrigt förmedlar stöddokumentet, enligt oss, verktyg som man kan använda för att lösa de övriga problemområden som framkommit.

Personkemin har i alla uppsatser tagits som viktigt när man samverkar. Vi anser likt Myndigheten för samverkan (2008) att det inte finns fog för att individernas personlighet ska få påverka samverkansarbetet och att det istället kan skapa onödiga hinder för samarbetet. Personkemi, som vi i enlighet med Danermark (i Myndigheten för skolutveckling, 2008) menar, har inte något att göra med samverkan då det är ledningens uppdrag att se till att det fungerar oavsett, som vi nämnt tidigare, vilka individer som ingår i samverkansgruppen.

Enligt oss finns det mönster i uppsatserna som pekar på att samverkansprojekt som utgår ifrån en tydlig struktur också får konkreta mål att arbeta efter.

9. Slutsats

Vi har kommit fram till att Myndigheten för skolutveckling m.fl. (2008) och Skolverkets (2009) stödmaterial för att arbeta med samverkan täcker större delen av samverkansproblematiken. Dock anser vi att innan man kan börja samverka krävs det en viss grundkunskap om vad samverkan innebär och att man som pedagog har en skyldighet att samverka. Man behöver även kunskap om de yrkesgrupper som man skall samverka med. Man behöver vara medveten om yrkesgruppens arbetsuppgifter, befogenheter och regeringsuppdrag. Vidare behövs kunskap om de lagar som omfattar arbetet kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Om de kunskaper som vi nämnt ovan saknas eller har brister anser vi att man har ett ytterligt problemområde, ett problemområde som inte täcks av stödmaterialiet.

Detta problemområde menar vi är ett som kan lösas genom att man lägger till samverkanskompetens i utbildningen av de yrkesgrupper som är ålagda att samverka i sitt yrke.

Vad det gäller stödmaterialiet anser vi att det är så pass effektivt att man skulle kunna använda sig av det i flera sammanhang där samverkan krävs. Inte bara över yrkesgränser utan även inom lärarlag eller företag där det finns brister i samverkan.

10. Förslag på fortsatt forskning

När vi skulle börja undersöka var forskningen kring samverkan befann sig hade vi faktiskt väntat oss att det skulle finnas mer forskning kring detta. Vi kände att vi behövde ge en sammanfattning kring samverkansproblematiken för att man därifrån skall kunna forska vidare. Att det dröjde till år 2007 att ett stödmaterial kring hur man skall jobba med samverkan visar enligt oss på att forskningen ligger efter. Det finns enligt oss ett anmärkningsvärt behov att undersöka och belysa samverkan som ett problemområde.

Vi har givit en sammanställning kring hur samverkansproblematiken ser ut genom att peka på problemområden. Dock har inte vi kunnat gå in närmare på problemområdena och menar därför att här finns det många olika ämnen för fortsatt forskning inom detta. Att undersöka vad i våra utbildningar som exempelvis skiljer sig mellan lärare och socionomer och som sedan i arbetslivet kan bli problem inom samsyn. Vad vet pedagoger om socialtjänsten och vad vet de inte? Det är viktiga frågor när man skall jobba vidare för att öka kunskapen inom läraryrket kring socialtjänstens uppgifter.

Vidare menar vi att man även kan göra samma sorts undersökning fast exempelvis undersöka samverkan mellan skola och vården. Är det samma problem som uppstår i samverkan mellan dem och fungerar det att använda stödmaterialen även i denna kontext?

Vi hoppas att vi satt igång hjulet och att forskning om samverkan organisationer emellan skall fyllas på och utvidgas då vi verkligen tycker att detta kan utveckla vår profession och även andra professioner. Vi har så mycket att lära av varandra.

11. Källförteckning

Bergström, G. & Boréus, K. (2000) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Dahlin, A. & Gustafson, E. *Tid i organisationen Tillit i kommunikationen - en studie om samverkan mellan skola och socialtjänst*. (C-uppsats)
<http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/4464/1/AnnikaDahlinochEmmaGustafson.pdf>
(nedladdad 20091124)

Danermark, B. (2000) *Samverkan - himmel eller helvete? - en bok om den svåra konsten att samverka*. Stockholm: Gothia.

Danermark, B. (2004) *Samverkan – en fråga om makt*. Örebro: Läromedia.

Danermark, B. & Kullberg, C. (1999) *Samverkan; Välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur.

Förvaltningslagen (1986:223) www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19860223.HTM
(besökt 20091118).

Hedlund, T. & Dronjak, T. "När vi träffar socialtjänsten så lämnar vi information kring eleven medan de i sin tur inte kan ge oss någonting" - en studie om samverkan mellan skola och socialtjänst. (C-uppsats)
http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/18409/1/gupea_2077_18409_1.pdf (nedladdad 20091124)

Ingelha, J. & Larsson, M. *Vilja och verklighet - En intervjustudie om samverkan mellan skola och socialtjänst, med fokus på anmälningsskyldigheten*. (C-uppsats)
http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/19554/1/gupea_2077_19554_1.pdf (nedladdad 20091124)

Jacobs, B. & Meuller, L. "Och sen är det dött, tyst, färdigt"- en studie om återkoppling till pedagoger efter anmälan till socialtjänsten. (C-uppsats)
<http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/9730/1/HT07-2480-03.pdf> (nedladdad 20091124)

Läraryrkesförbundet. (2005) *Lärarens handbok - Skollag, Läroplaner, Yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*. Stockholm: Läraryrkesförbundet.

Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen & Socialstyrelsen (2008). *Strategier för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. (2:a uppl.). Stockholm: Socialstyrelsen.

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/20090400.htm (besökt 20091118).

Skolverket (2009) *Kraften av samverkan – Om samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. Stockholm: Skolverket.

Socialstyrelsen (2004) *Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2004) *Utvärderingsmöten i BBIC - En studie av barns delaktighet och medbestämmande*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialtjänstlagen (2001:453) www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/20010453.htm (besökt 20091118)

Stukát, S. (2009) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. (1:9 uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (u.å.) *Forskningsetiska principer - inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*.
<http://kursportal.student.gu.se/data/LAU370HT/Kursinformation/etiska%20regler.pdf> (besökt 20091216)

Vygotskij Lev S. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Bokförlaget Diadlos AB.